

Zuzana Gajdošíková pôsobí na Katedre cestovného ruchu Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vyučuje predmety Inovácie v cestovnom ruchu, Manažérstvo kvality a vzťahov so zákazníkom v cestovnom ruchu. Strategické a regionálne plánovanie cestovného ruchu a Medzinárodné podnikanie v cestovnom ruchu. Vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zameriava na inovácie a udržateľný rozvoj cestovného ruchu. Pedagogickú a vedecko-výskumnú činnosť obohacuje o spoluprácu s podnikmi a cieľovými miestami cestovného ruchu na Slovensku a v zahraničí. Aktívne rozvíja diskusiu o vplyve inovácií na udržateľný rozvoj cestovného ruchu svojimi príspevkami vo vedeckých a odborných periodikách. Je riešiteľkou medzinárodných a domácich vedeckých projektov, autorkou a spoluautorkou viacerých vedeckých a odborných monografií, vysokoškolských učebníc a učebných textov.

ISBN 978-80-557-2090-6

9 788055 720906

umb
UNIVERZITA
MATEJA BELA
V BANSKEJ BYSTRICI

Zuzana Gajdošíková | INOVÁCIE A TRENDY V CESTOVNOM RUCHU

2023

Zuzana
Gajdošíková

INOVÁCIE A TRENDY V CESTOVNOM RUCHU

BELIANUM

OBSAH

ÚVOD	5
1. Podstata a význam inovácií v cestovnom ruchu	7
1.1 Podstata inovácií	7
1.2 Osobitosti inovácií v cestovnom ruchu	10
1.3 Typológia inovácií	11
1.4 Hybné sily a bariéry inovácií v cestovnom ruchu	15
2. Trendy v cestovnom ruchu a ich využitie v inováciách	17
2.1 Podstata a zdroje trendov	17
2.2 Trendy vonkajšieho prostredia ako východisko pre inovácie v cestovnom ruchu	18
2.3 Trendy v dopyte po cestovnom ruchu	22
2.4 Trendy v ponuke v cestovnom ruchu	23
2.5 Trendy vyvolané pandémiou Covid-19	24
3. Inovácie v podnikoch cestovného ruchu	26
3.1 Charakteristika inovatívneho podniku cestovného ruchu	26
3.2 Manažér inovácií	27
3.3 Inovácie v životnom cykle produktu	28
3.4 Inovatívne podniky cestovného ruchu - start-upy	29
4. Inovácie v cieľových miestach cestovného ruchu	34
4.1 Osobitosti inovácií v cieľových miestach cestovného ruchu	34
4.2 Inovácie v životnom cykle cieľových miest cestovného ruchu	36
4.3 Zameranie inovácií v cieľových miestach cestovného ruchu	37
5. Proces inovovania	39
5.1 Potreba inovovania	39
5.2 Zámer inovovania a zdroje inovácií	40
5.3 Inovačný proces	40
5.4 Ochrana duševného vlastníctva	45
5.5 Uvedenie inovácií na trh	48
6. Riadenie rizika a meranie inovácií	50
6.1 Riadenie rizika inovácií	50
6.2 Meranie efektívnosti inovácií	52
6.3 Určovanie miery inovatívnosti	54
7. Financovanie inovácií	64
7.1 Financovanie inovácií v cestovnom ruchu	64
7.2 Štátna finančná podpora inovácií v cestovnom ruchu v SR	65
7.3 Priama finančná podpora inovácií v cestovnom ruchu v SR	71
7.4 Finančná podpora inovácií v cestovnom ruchu vo Švajčiarsku	72

8. Inštitucionálna podpora inovácií v cestovnom ruchu	75
8.1 Význam inštitucionálnej podpory inovácií	75
8.2 Inštitucionálna podpora inovácií v SR	76
8.3 Inštitucionálna podpora inovácií v Európskej únii	79
8.4 Inštitucionálna podpora inovácií v UNWTO	83
8.5 Inštitucionálna podpora inovácií v OECD	85
9. Ocenenia za inovatívnosť v cestovnom ruchu	86
9.1 Ocenenia za inovatívnosť v cestovnom ruchu v uplynulom období	86
9.2 Ocenenia za inovatívnosť v cestovnom ruchu v súčasnosti	88
10. Význam inovácií v udržateľnom rozvoji cestovného ruchu	90
10.1 Inovácie ako nástroj zabezpečenia udržateľného rozvoja cestovného ruchu	90
10.2 Inovácie v cestovnom ruchu ako nástroj boja proti klimatickej kríze	91
11. Inovácie ako predmet súčasného vedeckého skúmania	98
11.1 Skúmanie podstaty inovácií v cestovnom ruchu	98
11.2 Predpokladaný vývoj skúmania inovácií v cestovnom ruchu	101
Použitá literatúra	103

ÚVOD

Sektor cestovného ruchu a jeho vonkajšie prostredie sa v súčasnosti nachádza v turbulentnom období, ktoré prináša výrazné zmeny. Udalosti, ktoré sa dejú od začiatku roku 2020, na jednej strane menia zaužívané princípy rozvoja cestovného ruchu, jeho ponuku aj dopyt, na druhej strane preverujú a nastavujú zrkadlo dovtedajšiemu vývoju cestovného ruchu. V tomto novom a doteraz nepoznanom prostredí je viac ako potrebné sa čo najrýchlejšie zorientovať, snažiť sa spoznať jeho vlastnosti a byť v ňom proaktívny. Subjekty zainteresované na rozvoji cestovného ruchu budú úspešnou, konkurencieschopnou a živou súčasťou sektora cestovného ruchu, ak budú čo najlepšie poznať prostredie, v ktorom pracujú, budú o ňom vedieť získavať údaje, spracovávať ich a inovovaním ich využívať na tvorbu atraktívnej ponuky. Inovácie sú významnou súčasťou a podieľajú sa na formovaní budúcnosti cestovného ruchu.

Nielen vonkajšie prostredie, ale aj sektor cestovného ruchu sa mení. História aj súčasnosť dokazujú, že zmeny v prostredí vedú k potrebe inovovať. Téma inovácií sa objavuje v teórii aj praxi a najsilnejšie rezonuje v čase kríz, veľkých zmien, keď subjekty zainteresované na rozvoji cestovného ruchu majú byť pohotové a rýchlo reagovať na zmeny, aby prežili. Inovácie sú potom nástrojom, ktorý mení správanie, zaužívané postupy, prináša na trh novú ponuku, čím pretvára prostredie cestovného ruchu. Vzhľadom na poznatky, skúsenosti a výsledky výskumu, ktoré máme k dispozícii, je dôležité inovovať v súlade s princípmi udržateľného rozvoja, aby zdroje rozvoja cestovného ruchu, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii, zostali zachované a naďalej zabezpečovali fungovanie sektora cestovného ruchu.

Cieľom publikácie je prezentovať systém poznatkov o inováciách a trendoch v cestovnom ruchu. V jedenástich kapitolách sumarizuje podstatné, overené a spoľahlivé poznatky o význame inovácií a trendov v cestovnom ruchu, prezentuje inovácie v podnikoch a cieľových miestach cestovného ruchu. Kládne dôraz na proces inovovania, manažment rizika a meranie inovácií. Vysvetľuje možnosti financovania inovácií a uvádza inštitucionálnu podporu inovácií na národnej a nadnárodnej úrovni. Z hľadiska motivovania organizácií cestovného ruchu k inovovaniu je nevyhnutné venovať pozornosť aj oceneniam za inovatívnosť. Osobitná pozornosť sa venuje významu inovácií v udržateľnom rozvoji cestovného ruchu a v boji proti klimatickej kríze. Publikáciu uzatvára kapitola venovaná inováciám ako predmetu súčasného vedeckého skúmania zameraná na vývinové tendencie v inováciách, čím uvádza čitateľa aj do sporných, ešte nie celkom ujasnených tendencií predkladaním nových smerov vo vývoji skúmania inovácií.

Inovácie sa uskutočňujú v organizáciách cestovného ruchu, ktorými rozumieme súborný názov pre podniky a manažérske organizácie v cieľových miestach cestovného ruchu. Ich manažment sa neustále snaží zvyšovať konkurencieschopnosť, efektívnosť, optimalizovať náklady a výnosy, dosahovať prosperitu. Organizácia bude inovovať, aj keby nepoznala zmeny vonkajšieho prostredia, ani sa nesnažila lepšie uspokojovať požiadavky zákazníkov, pretože túžba po prosperite má byť prirodzenou vlastnosťou každého manažéra.

Publikácia nadväzuje na vysokoškolské skriptá *Inovácie v cestovnom ruchu* (Gajdošíková, 2017) a prihliada na výsledky skúmania projektu Erasmus+ *Smart Business Skills of Tourism University Students Applicable on International Labour Market*, číslo 2021-1-SK01-KA220-HED-000023160 zameraného na zvyšovanie podnikateľských zručností študentov cestovného ruchu na medzinárodnom trhu práce. Výsledky prieskumu identifikujú požiadavky zamestnávateľov na vysokoškolských absolventov cestovného ruchu, ktoré boli inšpiráciou pre tvorbu vybraných častí publikácie.

Na základe získaných poznatkov dokáže používateľ porozumieť podstate inovácií a trendov v cestovnom ruchu a využívať ich ako nástroj zameraný na lepšie dosahovanie cieľov organizácií, zvyšovanie ich konkurencieschopnosti, lepšie napĺňanie potrieb návštevníkov a prispievanie k udržateľnému rozvoju. Publikácia je určená študentom cestovného ruchu, manažérom a zamestnancom organizácií cestovného ruchu a každému, kto sa venuje problematike inovácií a trendov v cestovnom ruchu.

Zuzana Gajdošíková